

ІНТЕГРАЦІЯ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР В ЕКОНОМІКУ РЕГІОНАЛЬНИХ АГЛОМЕРАЦІЙ

Одрехівський М.В.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Ефективне використання рекреаційних ресурсів України через формування національної мережі валеологічних інноваційних структур на зразок рекропарків, рекрополісів та курортполісів, шляхом створення їх у Карпатській, Кримській, Північно-Причорноморській, Поліській, Приазовській та інших рекреаційних зонах України, можливе лише при збалансованому розвитку всієї інфраструктури рекреаційних зон. Оскільки території України з потужними рекреаційними ресурсами відносяться, як правило, до густо заселених регіонів, що розміщують по декілька близько розташованих міст та інших населених пунктів, які утворюють агломерації, то актуальною тут стає проблема інтеграції валеологічних інноваційних структур в економіку регіональних агломерацій. Прикладом тут може слугувати південний берег Криму, Прикарпаття, Закарпаття, Приазов'я, Північне Причорномор'я та інші території.

З метою відпрацювання інтеграційних процесів в регіональних агломераціях, нами здійснюється дослідження тієї частини території Карпатської рекреаційної зони, яка включає міста обласного підпорядкування Дрогобич, Борислав, Трускавець, місто Стебник, селище міського типу Східницю та села гірської частини Дрогобиччини, які в сукупності утворюють групу близько розташованих населених пунктів, що мають інтенсивні економічні та культурно-побутові зв'язки за рахунок спільного ринку праці, однакової системи цінностей місцевого населення та національно-ментальних чинників. Ці населені пункти утворюють регіональну агломерацію «Дрогобиччина», якій надано статус асоціації міст та територіальних громад Дрогобиччини. Незбалансований економічний розвиток даної агломерації привів до того, що розвиток одного населеного пункту суперечить розвитку іншого. Збалансування розвитку агломерації вимагає проведення відповідних наукових досліджень, розроблення та реалізації нових організаційно-управлінських та правових механізмів регуляції інтеграційними процесами та розвитком агломерації загалом.

Для відпрацювання механізмів інтеграції, стратегії збалансованого інноваційного розвитку агломерації, наша наукова діяльність у співпраці з науковими установами Національної академії наук України, здійснюється за наступними напрямками:

- розроблення інноваційної моделі збалансованого розвитку агломерації та регіону загалом;
- розроблення фундаментальних і прикладних проблем побудови регіональних інноваційних структур, формування інноваційного середовища, організації інноваційних та інтеграційних процесів усіх сфер діяльності регіону;
- впровадження у економіку регіону сучасних, науковообґрунтованих підходів до технологічних змін та інноваційних процесів, удосконалення системи підготовки та перепідготовки інноваційних кадрів;
- створення організаційно-економічного забезпечення ресурсних, технологічних, продуктових, ринкових, управлінських та організаційних інновацій в умовах агломерації, для забезпечення регіону енерго- та ресурсозберігаючими, наукомісткими технологіями;
- організація руху інформаційних потоків та керуючих впливів, розроблення і впровадження нових інформаційних технологій в агломерації, забезпечення її інтелектуальними та інформаційними ресурсами;
- розроблення методологічних підходів щодо включення усіх сфер діяльності агломерації в горизонтальні й вертикальні інноваційні цикли.

Відпрацювання стратегії інноваційного розвитку агломерації неможливе без врахування проблем розвитку Дрогобиччини загалом, у територію якої "вкраплена"

агломерація. Територія Дрогобиччини становить 121 тис.га, 23% якої займає гірська частина – зона районів Карпат з значними рекреаційними ресурсами, лісовим фондом в 39% території, унікальними зразками флори і фауни, сприятливими природно-кліматичними умовами. Все це сприяє забезпеченню комплексного вирішення пріоритетних проблем розвитку курортних зон регіону, розвитку туристичної інфраструктури, підвищенню ефективності використання наявних рекреаційних ресурсів.

Однак розвиток рекреаційної сфери, її інтеграція в економіку регіону, вимагає ефективного розвитку процесів виготовлення, перероблення, збереження і транспортування екологічно чистої сільськогосподарської продукції. Це зумовлює створення у регіоні агротехнопарку, який вирішував би проблеми інноваційного розвитку аграрного комплексу. Інноваційну політику розвитку усіх сфер діяльності якого могли б відпрацьовувати науковці наявних в області науково-дослідних інститутів Національної академії аграрних наук України, Національної академії наук України, Львівського аграрного університету, Львівської академії ветеринарної медицини, Львівського національного університету імені Івана Франка, Національного технічного університету “Львівська політехніка”, Львівського лісотехнічного університету, Дрогобицького педагогічного університету імені Івана Франка та інших наукових установ України. Зазначені інституції могли б стати співзасновниками агротехнопарку, доцільність створення та розвитку якого не підлягає сумніву.

На території даної агломерації розміщується потужний машинобудівний комплекс, який створює неабияке навантаження на ландшафт регіону і не сприяє ефективному використанню наявних рекреаційних ресурсів. Це зумовлює розроблення та реалізацію стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств агломерації. Пропонується створення відповідної інноваційної структури, яка б інтегрувала технологічні та інноваційні процеси машинобудівних установ агломерації, з подальшим випуском наукомісткої, безвідходної, високотехнологічної продукції, з ефективним використанням наявних в регіоні та за його межами інтелектуальних ресурсів машинобудування. Інноваційну політику у даному напрямі могли б виробляти: Фізико-механічний інститут ім. А.В. Карпенка НАН України, Інститут інженерної механіки та транспорту Національного університету “Львівська політехніка”, Інженерно-педагогічний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та інші.

На сьогоднішній день нафта як фактор впливу на довкілля регіону під час нафтовидобутку забруднює ґрунтовий покрив, водойми, інгібує діяльність біологічних систем. Забруднення нафтою відбувається під час спонтанних її виходів на поверхню землі, аварійних виливів, при транспортуванні, тощо. Найбільш небезпечними є аварійні виливи нафти, які відбуваються унаслідок порушення герметичності свердловин, нафтопроводів, технологічного обладнання. Таких виливів протягом одного року на території Бориславського нафтового родовища може бути не менше двохсот, які забруднюють земельні ділянки площею від одного до п'ятидесяти і більше метрів квадратних. Особливо великі території забруднювались біля фонтанних свердловин, з яких нафта після пробурення під високим тиском викидалась на поверхню, знищуючи живі організми на своєму шляху. В регіоні мали місце також аварійні виливи нафти з магістральних нафтопроводів. Все це зумовлює належну організацію інноваційної діяльності у нафтовій сфері регіону. Забезпечення інноваційного розвитку нафтовидобувного, нафтотранспортного та нафтопереробного комплексів регіону можна було б здійснювати шляхом створення технопарку “Галичина” який інтегрував би відповідні наукові та проектні структури Прикарпаття, нафтопереробний комплекс “Галичина”, нафтовидобувні установи Бориславського нафтового родовища та інші структури нафтової галузі України й зарубіжжя.

Надзвичайно актуальною проблемою у регіоні є забезпечення інноваційного розвитку архітектурно-будівельного та автодорожного комплексів, комплексу ландшафтної архітектури та озеленення агломерації, паркового мистецтва. Це зумовлює

створення відповідної інноваційної структури, наприклад, архітектурно-будівельного технопарку, де інноваційну політику виробляли б: Інститут архітектури Національного університету “Львівська політехніка”, Львівський лісотехнічний університет, Державний інститут “Містопроект”, Львівська академія мистецтв тощо.

В агломерації зосереджено багато підприємств хімічної промисловості, зокрема заводи “Галол” (м. Дрогобич), “Галлак” (м. Борислав), “Граніт” (м. Дрогобич), “Полімінерал” (м. Стебник) та інші, немало побутових підприємств та погано обладнаних з санітарно-епідеміологічної та екологічної точок зору установ торгівлі, які негативно впливають на стан екосистеми агломерації. Все це вимагає належної організації санітарно-епідеміологічного та екологічного моніторингу в агломерації, високих наукомістких та безвідходних технологій з утилізації заводських та побутових відходів. Забезпечення інноваційного розвитку зазначеним підприємствам можна було б розпочати з їх трансформації у відповідні технопарки та інноваційні центри, інноваційні процеси яких доцільно було б інтегрувати як по горизонталі – на мезорівні, так і по вертикалі – з галузевими науковими, проектними і виробничими структурами, із спорідненими підприємствами України та зарубіжжя. Інноваційна діяльність зазначених технопарків та інноваційних центрів могла б замикатись на НВО “Синтез” (м. Борислав), хімічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, Інститут хімії та хімічних технологій Національного університету “Львівська політехніка”, на проектні та інші установи регіону, України й зарубіжних країн.

Ефективний інноваційний розвиток рекреаційної сфери регіону бачимо у інтенсифікації інноваційної діяльності на організаційному й технологічному рівнях СЕЗ “Курортполіс Трускавець” через більш ефективне залучення інтелектуального потенціалу України й зарубіжжя, у створенні рекреаційного технополісу (рекрополісу) Східниця, інтеграції інноваційних та технологічних процесів курортполісу Трускавець і рекрополісу Східниця, у відпрацюванні організаційно-правових та науково-технологічних передумов формування Карпатської мережі валеологічних інноваційних структур.

Для відпрацювання та реалізації інноваційної політики щодо розвитку медичної сфери агломерації доцільно було б при медичних об’єднаннях міст агломерації організувати інноваційні підрозділи. Інноваційна діяльність зазначених структур могла б інтегруватись з діяльністю лікувальних підрозділів курортполісу Трускавець та рекрополісу Східниця, медичних вузів України, інститутів Національної академії медичних наук України та медичних структур зарубіжних країн.

Активізацію інноваційної діяльності у сфері освіти вбачаємо у трансформації методичних кабінетів міських відділів освіти у методичні інноваційні центри. Відпрацювання стратегії інноваційного розвитку системи освіти агломерації, проведення спільних фундаментальних та прикладних досліджень, розроблення нових методик та технологій навчання могли б здійснювати Львівський національний університет імені Івана Франка та Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка в сукупності з інститутами АПН України та НАН України.

На наш погляд, агломерація, особливо курорти Трускавець та Східниця, повинні стати мистецькими салонами європейського рівня. Інноваційний, високопрофесійний розвиток цієї сфери агломерації можуть забезпечувати відповідні інноваційні структури сумісно з провідними митцями регіону та України, фахівцями музично-педагогічного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Львівської академії мистецтв та Львівської музичної академії ім. М.В. Лисенка.

Метою діяльності усіх вище зазначених інноваційних структур агломерації повинні стати:

- використання та розвиток наявного мистецького та науково-технологічного потенціалу регіону, України та зарубіжжя;
- підтримка малого підприємництва;

- залучення іноземних інвестицій для стабілізації і подальшого розвитку виробництва наукомісткої продукції;
- розроблення та введення нових ресурсозберігаючих та екологічно чистих - безвідходних технологій;
- технічне переоснащення і модернізація підприємств;
- інтенсифікація виробництва та реалізації конкурентноспроможної на внутрішньому і світовому ринках продукції;
- насичення ринку регіону та України товарами і послугами високої якості, підвищення добробуту населення агломерації.

Таким чином, дана агломерація, в нашому розумінні, - це асоціація інноваційних структур, інтегрованих в мережу, яка відпрацьовує стратегію їх розвитку, здійснює збалансований розподіл продуктивних сил, встановлює пріоритетність у їх розвитку, організовує взаємодію із зовнішнім середовищем, інформаційні та технологічні взаємини між суб'єктами підприємницької діяльності. Всі сфери діяльності агломерації повинні розвиватись саме на інноваційній основі. Всі установи агломерації повинні бути інноваційними, якщо не за структурою, то хоча б за діяльністю. Тільки таким чином вони зможуть забезпечувати собі постійний розвиток, бути конкурентноспроможними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Тобто всі сфери діяльності агломерації повинні знаходитись у горизонтальних та вертикальних інноваційних циклах.

Управління інноваційною діяльністю агломерації повинно здійснюватись не порушуючи принципи місцевого самоврядування, а навпаки, ефективно його використовуючи. З цією метою нами і була створена Регіональна агломерація "Дрогобиччина", як асоціація міст та територіальних громад Дрогобиччини. Завдання та функції органів управління агломерацією, які не відносяться до завдань та функцій органів місцевого самоврядування, закріплені статутом агломерації. Предметом діяльності органів управління агломерації та її інноваційних структур є:

- проектування, будівництво, експлуатація об'єктів виробничого, технологічного, наукового, освітнього та культурного призначення, міжнародного співробітництва та підтримки малого і середнього бізнесу;
- організація впровадження новітніх наукомістких технологій, надання послуг з маркетингового обслуговування та прогнозування;
- створення інформаційної інфраструктури, банку та баз даних наукових розробок, патентів, "ноу-хау" та інновацій;
- організація та керівництво роботою курсів, семінарів, конференцій, конгресів та симпозіумів, постійних та тимчасових виставок і ярмарок;
- надання консультацій, представницьких, посередницьких послуг з маркетингу підприємницької, фінансово-економічної, наукової сфер діяльності, на регіональному, національному та міжнародному рівнях;
- надання приміщень під офіси, лабораторії та малі підприємства;
- організація і проведення науково-технологічних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, економічних та інших видів експертиз науково-технічної діяльності, інвестиційних та інноваційних проектів, підготовка до прийняття відповідних рішень, висновків та рекомендацій, їх наукового та техніко-економічного обґрунтування;
- здійснення зовнішньоекономічної діяльності в порядку, передбаченому законодавством України;
- надання посередницьких послуг та консультацій при створенні нових підприємств різного рівня організації, сприяння розвитку спільних підприємств, асоціацій, акціонерних товариств, інноваційних структур на зразок технопарків, технополісів, малих та середніх інноваційних структур, тимчасових колективів з метою промислового впровадження інновацій;

- надання допомоги у пошуку потенційних партнерів, оцінка їх потенційних науково-технічних можливостей з метою створення умов для економічного і науково-технологічного співробітництва;
- здійснення усіх видів рекламної та видавничої діяльності, розробка та виготовлення рекламної продукції;
- репрезентування інтересів агломерації та регіону при розробці та реалізації спільних ресурсозберігаючих та наукомістких проектів, програм науково-технічного, економічного та іншого виду внутрішнього й зовнішнього співробітництва, в тому числі міжнародного;
- розширення контактів з міжнародними економічними та науково-технічними організаціями з питань, що віднесені до компетенції інноваційних структур агломерації;
- сприяння у реалізації заходів з підготовки та перепідготовки фахівців виробничої та невиробничої сфер діяльності;
- організація та проведення інвестиційної діяльності, залучення інвестицій для підготовки та реалізації інноваційних проектів;
- створення інформаційних систем та технологій для підтримки виробничої, невиробничої, наукової, фінансової та комерційної сфер діяльності;
- створення консалтингових фірм та служб, надання консультацій при придбанні сучасних засобів виробництва, обладнання та технологій, з лізингових послуг;
- надання консультаційних послуг з інноваційної діяльності та діяльності взагалі у сфері охорони здоров'я, екології, ергономіки, організації виробництва;
- розробка маркетингових та комерційних прогнозів, вивчення кон'юнктури світового та внутрішнього ринків;
- організація здійснення торгівлі науково-технічною продукцією, інноваційними товарами та послугами;
- виконання комерційних операцій за сферами інноваційної діяльності агломерації на внутрішньому та міжнародному ринках;- надання посередницьких та представницьких послуг, консультацій з питань правового забезпечення у сфері інноваційного підприємництва та підприємництва загалом, фінансово-комерційної діяльності для фізичних та юридичних осіб агломерації та за її межами;
- надання представницьких, консультаційних, агентних та посередницьких послуг українським та іноземним юридичним і фізичним особам;
- здійснення патентних пошуків, патентування винаходів, ліцензування технологій, захисту інтелектуальної власності;
- операції з оформлення патентів, "ноу-хау", інжинірингові, лізингові, дилерські, інноваційні, впроваджувальні операції, пов'язані з освоєнням, виробництвом та збутом товарів широкого вжитку;
- створення інноваційно зорієнтованих засобів масової інформації, організація інноваційної редакційно-видавничої діяльності, комерційної діяльності в галузі реклами інновацій, товарів та послуг агломерації;
- створення і організація нових робочих місць, професійна орієнтація, професійний відбір кадрів для скерування їх на подальше навчання, добір кадрів відповідної кваліфікації для потреб агломерації та її зовнішнього середовища.

Для практичної реалізації зазначених завдань необхідний висококваліфікований кадровий потенціал. До вирішення цієї проблеми залучаємо провідні вузи України та зарубіжжя, вводимо відповідні спеціалізації у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка. З цією метою в структурі Університету вже створена спільна кафедра інноватики МОН України та НАН України, спільно з фахівцями НАН України розроблені навчальні плани та програми з основ інноваційної діяльності та інноваційного менеджменту, апробація та впровадження яких пройшла в Університеті. Однак цього недостатньо, тут необхідна належна підтримка владних структур, співпраця з науковими та бізнесовими колами усієї України та зарубіжжя.

На основі викладеного можна зробити висновок, що інтеграційні процеси в агломерації, збалансування її розвитку вимагають:

1. Проведення фундаментальних і прикладних досліджень щодо відпрацювання стратегії інноваційного розвитку усіх сфер діяльності агломерації.
2. Розроблення та реалізації нових організаційно-управлінських та правових механізмів регуляції розвитком агломерації.
3. Розроблення концепції та програми інноваційного розвитку економіки агломерації.
4. Розроблення пріоритетних напрямків інноваційної діяльності агломерації.
5. Створення мережі інноваційних структур.
6. Дослідження інноваційно-інвестиційної привабливості агломерації.
7. Розроблення та реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.